

№ 7.

Warszawa, d. 16 lutego 1924 r.

№ 7.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Warszawa, Chmielna 2 m. 6, tel. 114-26.

Adres telegraficzny: „Metalowcy — Warszawa“.

Prenumerata wynosi wraz z przesyłką w kraju: Złp. 3 kwartalnie.

CENA POJEDYŃCZEGO NUMERU Złp. 0 gr. 30.

Członkowie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych otrzymują „PRZEMYSŁ METALOWY“ bezpłatnie.

**SZWEDZKIE
ŁOŻYSKA
KULKOWE**

SKF

**Warszawa
Kopernika 13
Telefon 12-14**

339

POSIEDZENIE RADY ZWIĄZKU.

We wtorek dn. 19 lutego r. b. o godz. 18 m. 30, w lokalu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych (Chmielna 2 m. 5), odbędzie się posiedzenie Rady Związku z następującym porządkiem dziennym:

1. Zatwierdzenie protokołu posiedzenia Rady z dn. 22 stycznia r. b.
2. Sprawozdanie Dyrekcji z działalności w ciągu m. stycznia.
3. Sprawozdanie finansowe na 1 lutego r. b.
4. Scharakteryzowanie stanu rozmaitych gałęzi przemysłu metalowego przetwórczego przez obecnych na posiedzeniu członków Rady i na podstawie nadesłanych listownie opinii.
5. Sprawy wnoszone na Zgromadzenie Walne w dn. 20. II. r. b.
6. Przyjęcie nowych członków.
7. Losowanie wychodzących członków Rady (art. 41 Statutu).
8. Sprawy bieżące.
9. Wnioski członków.

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE CZŁONKÓW POLSKIEGO ZWIĄZKU PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH.

W środę dnia 20-go lutego r. b. o godz. 18-ej jako w drugim terminie odbędzie się w lokalu Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów w Warszawie (Chmielna 2 m. 8), Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie członków Pol-

skiego Związku Przemysłowców Metalowych z porządkiem dziennym następującym:

1. Otwarcie Zebrania przez Prezesa Rady Związku; wybór przewodniczącego, asesora i sekretarza.
2. Zatwierdzenie protokołu Walnego Zgromadzenia z dnia 23 kwietnia 1923 r.
3. Scharakteryzowanie stanu przemysłu metalowego przetwórczego i działalności P. Z. P. M.
4. Sprawa udziału Polskiego Związku Przem. Metalowych i jego członków w subskrypcji na akcje Banku Polskiego Emisyjnego.
5. Podatek majątkowy.
6. Projekt budżetu na rok 1924 i zatwierdzenie wysokości składek członkowskich.
7. Sprawy bieżące.
8. Wnioski członków.

Powyższe Zgromadzenie Walne na podstawie art. 35 Statutu, będzie prawomocne bez względu na liczbę członków obecnych.

WALORYZACJA SKŁADEK DO KAS CHORYCH.

Stosownie do rozporządzenia ministra skarbu w porozumieniu z ministrem pracy i o. s. ogłoszonym w „Dzienniku Ustaw“ № 13 z r. b., należne Kasom Chorych po dniu 1 stycznia 1924 r. składki ulegają przeliczeniu na franki złote według kursu franka złotego w dniu wypłaty zarobków ubezpieczonemu przez pracodawcę.

Należne, a niewypłacone do dnia 31 grudnia 1923 r. składki będą przeliczone na franki złote według kursu z dnia 1 stycznia 1924 r. (1 frank = 1 220 000 mkp.)

Rozporządzenie to obowiązuje od d. 8 lutego r. b.

SPÓR O ZAPŁATĘ ZA URLOPY ROZSTRZY- GNIĘTY.

Dnia 20 grudnia ubiegłego roku Sąd Najwyższy odpowiedział twierdząco na zapytanie ministra sprawiedliwości, „czy korzystający z obowiązkowych urlopów pracownicy przemysłowi i handlowi mają prawo do wynagrodzenia (!Red.) za przypadające w czasie urlopu dni świąteczne i niedziele“.

Sąd Najwyższy znalazł się w nader kłopotliwym położeniu. Uchylić się od dania odpowiedzi ze względu, że ustawa o urlopach jest niekompletna, nie mógł w myśl prawa, dać odpowiedzi zadawalającej również nie mógł, bo ustawa nie zawiera po temu żadnych wskazówek. To też motywy Sądu Najwyższego nie są zupełnie przekonywające, a jeden z nich budzi nawet poważne wątpliwości. Na dowód, że „określenie zapłaty za czas urlopu, jako normalnej („pobory normalne“), dotyczy nie ogólnej sumy zarobków dziennych, jakie przypadająby pracownikowi podczas urlopu, jeśliby z niego nie korzystał, lecz wysokości jego zarobku dziennego *za liczbę dni* (kursyw nasz. Red.), przeznaczonych na urlop“, powiada się, że „wynika to z treści art. 26 przepisów wykonawczych ministra pracy i opieki społecznej z d. 11 czerwca 1923 r.“. Pomijamy, że to wcale a wcale nie wynika, bo w artykule tym nie ma mowy o liczbie dni, a o nią tylko chodzi, ale samo powoływanie się na rozporządzenie, które jest właśnie przedmiotem sporu i w żadnym razie nie może służyć do interpretacji *ustawy*, jest, naszym zdaniem, zupełnie niesłuszne.

Ustawa o urlopach jest łamigłówką, jest rodzajem szarady, w której autor zapomniał określić kilka sylab. Można ją zgadywać i tak, i owak, jak o tem świadczą wyroki sądów krakowskiego i poznańskiego, ale wskazówek do jedynego, bezspornego i bezstronnego rozwiązania niema w niej wcale.

Jakkolwiekby, sprawa jest skończona. *Roma locuta—causa finita*. Zdolność konkurencyjna przemysłu polskiego doznaje nowej przeszkody, która zwiększa ciężar urlopowy o 25%, 33 $\frac{1}{3}$ % i więcej.

Szczegóły orzeczenia podamy po otrzymaniu okólnika Centralnego Związku P. P. G. H. i F.

PODATEK MAJĄTKOWY.

Centralny związek P. P. G. H. i F. przysłał nam z datą 12 lutego następujący komunikat:

W Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej № 13 poz. 122 zostało ogłoszone rozporządzenie ministra skarbu z dnia 1 lutego 1924 r. w przedmiocie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 15 stycznia 1924 r. o poborze drugiej zaliczki na poczet podatku majątkowego. (p. „Przem. Metal.“ № 4 z d. 26. I. 24.)

Rozporządzenie zawiera następujące postanowienia:

I. Osoby, wymienione w art. 2 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, a niepodlegające podatkowi majątkowemu w myśl art. 3 ustawy z dn. 11 sierpnia 1923 r. o podatku majątkowym (Dz. U. R. P. N. 94 poz. 746), wolne są od obowiązku opłacania drugiej zaliczki na poczet podatku majątkowego, pomimo, że zostały wciągnięte do ksiąg bierczych tejże zaliczki.

II. Wysokość zaliczki, obliczonej w myśl art. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, nie może przekraczać następujących granic:

1. dla płatników podatku przemysłowego od przedsiębiorstw przemysłowych I, II, III, IV, V i VI kategorii oraz przedsiębiorstw handlowych I i II kategorii połowy podatku majątkowego, przypadającego od wartości całego ich majątku według skali art. 9 ustawy z dn. 11 sierpnia 1923 r. o podatku majątkowym,

2. dla płatników podatku obrotowego (na obszarze górnośląskiej części województwa śląskiego), płatnego i idealnego — połowy majątkowego podatku, przypadającego według skali art. 9 ust. od wartości całego ich majątku,

3. dla płatników podatku przemysłowego od przedsiębiorstw przemysłowych VII kategorii i przedsiębiorstw handlowych III

kategorji oraz od samodzielnych wolnych zajęć zawodowych — jednej trzeciej części podatku majątkowego, przypadającego od wartości całego ich majątku według skali art. 9 ustawy z dn. 11 sierpnia 1923 r. o podatku majątkowym.

O ile kwota drugiej zaliczki przekracza granice wyżej określone wówczas płatnik będzie zwolniony od uiszczania nadwyżki tejże zaliczki.

III. Sprostowania przypisu drugiej zaliczki w księgach bierczych przeprowadza właściwa władza podatkowa I instancji, względnie izba skarbowa. Władza podatkowa wydaje swą decyzję przy współdziałaniu specjalnej komisji rzeczoznawców na podstawie zeznań płatników o majątku, spisów płatników sporządzonych przez zarządy gminne oraz własnych wiadomości, opartych na dokładnej znajomości stosunków majątkowych płatników. Przy sprawdzaniu zeznań winna władza podatkowa kierować się normami szacunkowymi, określonymi w rozp. II ministra skarbu z dn. 15. XI. 1923 r. (Dz. U. N. 123 poz. 996). O decyzjach władza podatkowa zawiadamia płatników ustnie lub piśmiennie. Decyzje te są ostateczne.

IV. Przymusowe ściągnięcie drugiej zaliczki może być przeprowadzone dopiero po zapadnięciu decyzji.

V. W wypadkach przewidzianych w p. I niniejszego okólnika władza podatkowa *wyduje swe decyzje z urzędu*.

W wypadkach o których mowa w p. II niniejszego okólnika, *władza wydaje swą decyzję tylko na prośby zainteresowanych płatników*.

Prośby te winni płatnicy wnieść do właściwej władzy podatkowej I instancji (urzędu skarbowego podatków i opłat skarbowych) względnie do właściwej izby skarbowej, gdy chodzi o osoby prawne, obowiązane do publicznego składania sprawozdań.

Prośby należy wnosić w ciągu dni 14 poczynawszy od 8 lutego r. b.

Jeżeli zatem wysokość drugiej zaliczki, obliczona na podstawie obrotu za pierwsze półrocze 1923 r. przekroczy połowę, względnie jedną trzecią kwoty podatku majątkowego, płatnik ma możliwość uzyskania, w sposób powyżej opisany, decyzji władzy podatkowej o zmniejszeniu kwoty drugiej zaliczki.

PODATEK PRZEMYSŁOWY.

W dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej Nr. 12. poz. 102 ogłoszone zostało rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 31 stycznia 1924 r. w przedmiocie niezaliczania na podatek przemysłowy przedpłat, uiszczonych na poczet tegoż podatku w postaci świadectw przemysłowych.

Według powyższego rozporządzenia, poczynając od 1 stycznia 1924 roku zawiesza się potrącanie od sum podatku przemysłowego oraz od sum dodatku komunalnego do podatku przemysłowego, *kwot uiszczonych za świadectwa przemysłowe* na rzecz skarbu i na rzecz związków komunalnych.

SZWEDZKI PRZEMYSŁ MASZYNOWY.

Szwedzki przemysł maszynowy — jak podaje „Schwedische Wirtschaftliche Rundschau“ w № 4 z r. 1923 — nie może osiągnąć pełnej produkcji swych zakładów, doprowadzonej do b. wysokiego poziomu dzięki wyjątkowo pomyślnym konjunktutom wojennym. Chociaż ostatni kwartał roku ubiegłego wskutek okupacji Ruhry i sparaliżowania konkurencji niemieckiej, a także dzięki zamówieniom z Rosji i wzmożeniu lokalnego ruchu budowlanego wykazał pewne ożywienie tak pod względem ilości zatrudnionych robotników, jak i ilości godzin pracy w porównaniu do r. 1922, to jednak przemysł dźwiga się wolno po kryzysie gospodarczym wskutek długotrwałego lokautu i skurczenia się rynków zbytu, spowodowanego ukończeniem wojny wszechświatowej i jej następstwami ekonomicznymi.

Gdy we wrześniu roku 1920 ilość zatrudnionych robotników wynosiła 60 000, to w październiku 1923 r. ilość ta dosięgała zaledwie cyfry 36 000, przyczem wszystkie gałęzie przemysłu wykazują w jednakowym stopniu zmniejszenie się produkcji, co widoczne jest z porównania ilości zatrudnionych robotników. W prze-

myśle maszynowym liczba ta spadła z 41 000 na 27 000; w elektrotechnicznym z 7 500 na 4 800; w okrętowym z 10 900 na 4 600. Charakterystycznym jest, że przy budowie parowozów dla Rosji w trzecim kwartale pracowało około 3 000 robotników, co świadczy o wielkości zamówień. Stan zamówień nie wykazuje wielkiej poprawy, gdyż o ile wytwórnice maszyn dla przemysłu papierniczego i kopalnianego mają zapas na 2—3 miesiące, to przemysł maszynowy wogóle zamówieniami w portfelu nie dysponuje. W składach natomiast zapasy się zmniejszyły. Wywóz ważniejszych wyrobów przemysłu maszynowego osiągnął za 10 miesięcy r. ub. wartość 45 milj. koron szw. w porównaniu do 38 milj. za tenże okres czasu 1922 r. oraz 37 milj. w roku 1913. Przy porównaniu jednak należy wziąć pod uwagę, że wyroby przemysłu maszynowego są znacznie droższe, niż w roku 1913, chociaż zwykła cen nie jest tak wysoka, jak w handlu hurtowym, gdzie dosięgła 60%.

ZJEDNOCZENIE POLSKICH FABRYK GWOŹDZI I DRUTU.

Trzy fabryki, należące do Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych, a mianowicie T-wo Zakładów Metalowych B. Hantke, Belgijska Spółka Akcyjna Warszawskiej Fabryki Drutu, Sztyftów i Gwoździ i Warszawska Fabryka Drutu i Gwoździ „Drut“ zawiadomiły nas okólnikiem, że umowa ich z T-em „Hantomet“ wygasła z d. 1-go lutego i że dla wspólnej komisowej sprzedaży swych wyrobów utworzyły one spółkę z ogr. odp. pod powyższą firmą. Dyrektorem zarządzającym Spółki jest p. Jan Kelles-Krauz. Siedziba Spółki mieści się na ul. Traugutta Nr. 2.

RYNEK METALOWY.

Ceny hurtowe na surowce przemysłu metalowego przetwórczego w dn. 14/II 1924 r. w Mkp. za 1 kg. franco wagon st. Warszawa (pg. danych S. A. „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi“):

Surówka odlewnicza „Chlewiska“ na węglu	Mk. f.
drzewnym	392000.—
Surówka odlewnicza „Stąporków“ № 1	378000.—
„ „ Witkowska № 1	375000.—
„ „ szkocka № 1	370000.—
Złom żeliwny (fragment lany)	220000.—
Żelazo handlowe krajowe	530000.—
Bednarka gorąco walcowana	605000.—
Bednarka zimno walcowana	1025000.—
Walcówka (drut okrągły od 5 1/2 do 13 mm., kwadratowy od 5 1/4 do 8 mm.)	644000.—
Blacha (cena zasadnicza)	663000.—
Koks karwiński	135000.—
„ górnosląski twardy	119000.—
„ miękki	104000.—
Węgiel dąbrowski gruby	90000.—
„ górnosląski gruby	89000.—

Według notowań Związku Hut ustalone zostały następujące ceny surówki od 10 stycznia r. b. aż do odwołania w złotych polskich równych frankowi złotemu za 1 tonnę loco huta: mart. — 165, № 2 — 178, № 1 — 190, № 0 — 210.

Związek Polskich Hut Żelaznych ustalił, począwszy od dnia 10 stycznia r. b. aż do odwołania, następujące ceny na wyroby walcowane w złotych polskich równych frankowi złotemu według kursu giełdy Warsz.

- 1) żelazo handlowe 26 gr. przy zamówieniach od 60 tonn; przy

zamówieniach mniejszych cena wyższa o 2%.

- 2) bednarka zimno-walcowana 52 gr.
- „ gorąco-walcowana 30 „
- 3) drut 32 „
- 4) blachy 33 „
- 5) żelazo uniwersalne 31 „

Wszystko za 1 kg. loco wagon huta wysyłająca przy zamówieniach pełnowagonowych.

Do powyższych cen zasadniczych doliczane są dopłaty, obowiązujące w dniu wysyłki.

Cena odlewów żelaznych.

Podług notowań Grupy V (Odlewni) Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych cena odlewów żelaznych surowych dla Warszawy, aż do odwołania, wynosi od 0,50 do 0,56 złp. za 1 kg. loco fabryka, licząc złp. podług kursu franka złotego na giełdzie warszawskiej.

Cena odlewów z metali półszlachetnych.

Podług notowań Koła Odlewni metali półszlachetnych od dnia 15 stycznia obowiązują aż do odwołania następujące ceny na:

- armaturę mosiężną 2 zł. 90 gr.
- „ brązową 3 „ 50 „
- „ fosforbrązową 3 „ 85 „
- „ odlew mosiężny galanteryjny 4 „ 20 „

Ceny te rozumieją się za 1 kg., licząc złoty polski równy frankowi złotemu według kursu urzędowego.

Ceny artykułów elektrotechnicznych.

Polski Związek Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych m. st. Warszawy notuje w d. 15 lutego 1924 r. następujące ceny artykułów do oświetlenia elektrycznego, które obowiązywać będą do odwołania.

- 1. Żarówki 110 i 120 w. do 50 świec, gruszki jasne jednowat. 1 20 zł. gr.
- 2. Żarówki 220 woltów do 50 świec, gruszki jasne jednowat. 1 50
- 3. Sznur miedziany 2x0,75 mm. kw. w gumie I gatun., metr 60
- 4. Sznur miedziany 2x1 mm. kw. w gumie I gatun., metr 70
- 5. Korki bezpiecznikowe do 10 amp., normalne 40
- 6. Gniazda wtyczkowe 1 20
- 7. Wtyczki porcelanowe 50
- 8. Wyłączniki 2 amp. 85
- 9. Przełączniki 4 amp na ścianę lub wyłączniki pod tynk 1 35
- 10. Oprawki bez kurka 65
- 11. „ z kurkiem 1 15

Ceny powyższe dotyczą artykułów według norm przedwojennych. Złoty polski równy frankowi szwajcarskiemu według najwyższego kursu giełdy warszawskiej.

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej

(w tysiącach marek polskich po kursie średnim dnia za 1 kg.)

D a t a	L O N D Y N				
	7/2	8/2	12/2	13/2	14/2
Średni kurs waluty	40300	40450	40240	40135	—
Antymon	—	1779	2170	2163	—
Cyna: banka i austral.	—	—	—	—	—
standard	10501	10520	10630	10768	—
Cynk hutniczy	1404	1421	1429	1437	—
Miedź elektrolityczna	2628	—	2673	2666	—
standard	2427	2410	2483	2476	—
Ołów miękki hutniczy	1358	1382	1370	1382	—

Średni kurs franków szwajcarskich w ubiegłym tygodniu.

(w tys. marek pol.)

7/2	8/2	9/2	11/2	12/2	13/2	14/2
1 606	1 635	1 624	1 625	1 622	1 623	1 624

Kurs franka złotego waloryzacyjnego wynosił od d. 7-go lutego do 15-go lutego r. b. łącznie 1 800 000 mkp.

Cena blachy ocynkowanej.

Cynkownia warszawska notuje następujące ceny blachy żelaznej ocynkowanej za 100 kg. franco wagon Warszawa:

711×1 422×0,5 mm.	80 zł. — gr.
711×1 422×0,525mm.	77 . 50 .
711×1 422×0,55 mm.	75 . — .
1 000×2 000×0,5 mm.	85 . — .
1 000×2 000×0,55 mm.	82 . 50 .

Ceny te rozumieją się za 100 kg., licząc złoty polski równy frankowi złotemu waloryzacyjnemu.

Ceny gwoździ i drutu.

„Zjednoczenie Polskich Fabryk Gwoździ i Drutu“ notuje ceny następujące od dn. 15 lutego r. b.

Gwoździe za skrzynkę 16 kg. wagi netto loco magazyn fabryczny (ceny zasadnicze).

złp. gr.
budowlane od № 26 do № 23. 8 51

drobne od № 15 — № 6 od złp. 8 gr. 60 do 12 01
Druty za 100 kg. (ceny zasadnicze)

jasne zwyczajne:

od № 2/0 do № 30. 51 70

Druty ocynkowane:

od № 2/0 do № 30. 62 70

Podane ceny rozumieć należy w złotych polskich równych fr. złot. waloryzacyjnemu w dniu poprzedzającym wpłatę.

Przy zamówieniach mniejszych, aniżeli 150 skrzynek gwoździ, dolicza się do cen zasadniczych 5%.

Przy zamówieniach mniejszych, aniżeli 1 000 kg. drutu, dolicza się do cen zasadniczych 10%.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych: Dyrektor Zarządzający inż. **S. J. Okolski.**

REDAKTOR inż. **Maurycy Chorzewski.**

CENY OGŁOSZEŃ: Przed tekstem: cała strona złp. 60; pół strony złp. 33; 1/4 strony złp. 20; 1/8 strony złp. 10;
Za „ „ „ „ „ 50; „ „ „ „ „ 30; „ „ „ „ „ 18; „ „ „ „ „ 9;

Drobne ogłoszenia i notatki sprawozdawcze: 15 gr. za milimetr wysokości w jednym łamie. Załączniki podług umowy.

Adres trzywierszowy petitowy złp. 7 kwartalnie.

1 Złp. równy frankowi złotemu podług kursu urzędowego w dniu poprzedzającym dzień płatności rachunku.

**Tow. Akc. Fabryk Budowy Transmisji
Maszyn i Odlewni Żelaza**

J. JOHN w ŁODZI

WŁASNE BIURA SPRZEDAŻY:

w Warszawie w Poznaniu we Lwowie w Krakowie w Lublinie

Al. Jerozolimskie 51 Zygmunta Augusta 2 ul. Zyblikiewicza 39 ul. Basztowa Nr. 24 Krak. Przedm. 58

Adres telegr. „TRANSMISJA“.

TRANSMISJE (pędnie). Łożyska samosmary. Wieszaki. Wałki. Sprzęgła stałe i rozłączane: kłowe i cierne. Koła pasowe i linowe. Naprężacze pasów. Kierowniki pasowe. Wykonanie dokładne. Kontrola sprawdzianami różnicowymi. Produkcja masowa na skład; terminy krótkie.

KOŁA zębate czołowe i stożkowe z zębami obrabianiami na specjalnych automatach.

TOKARKI pociągowe, szybkoobrotowe z wałkiem pociągowym do toczenia i śrubą pociągową do gwintów. Budowa mocna. Wykonanie serjami bardzo dokładne. Wrzeczona szlifowane. Każda tokarka próbowana i kontrolowana protokółarnie.

UCHWYTY samocentrujące.

KOTŁY Strebela do ogrzewań centralnych.

RUSZTY patentowane.

ODLEWY według przysłanych rysunków i modeli.

DOSTAWA ZE SKŁADÓW LUB W TERMINACH KRÓTKICH.

Źródła zakupu:

Armatura na parę i wodę:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Beczki żelazne:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

* S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Ceglarki i tłoczarki:

Bracia Kanczewscy. Fabryka Maszyn i Odlewni Żelaza. Częstochowa.

Dźwigniki—Łańcuchy:

Bracia Jenike, inż., Warszawa, Zórawia 12. tel.: 29-64 i 220-00.

* Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

* Warsz. Fabr. Masz. windowych „Sila”, Chłodna 5, tel. 47-78.

Imadła ślusarskie kute:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Konstrukcje żelazne:

Inż. Gniazdowski i Janiszewski Sp. Akc. w Lublinie.

* S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Konstrukcje żelazne, schody, cieplarnie:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Kotły parowe:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Kuto lane odlewy:

Inż. Gniazdowski i Janiszewski, Sp. Akc. w Lublinie.

Kuźnie polowe:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Liny stalowe—Drut stalowy:

Bracia Jenike, inż., Warszawa, Zórawia 12, tel.: 29-64 i 220-00.

Łańcuchy:

Warsz. Fabr. Masz. windowych „Sila”, Chłodna 5, tel. 47-78.

Łańcuchy „Galla”:

Tranmisyjne, ciężarowe i rolkowe wszelkich wymiarów. Bracia Mencil, Fabryka Wyrobów Żelaznych. Warszawa, ul. Czerwonego Krzyża 3, tel. 13-83.

Odlewnie żelaza:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Odlewnie żelaza i metali:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Okna żelazne:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

* Krawczyk i S-ka w Zawierciu.

Pędnie:

Tow. Akc. „J. John” w Łodzi.

* Bracia Kanczewscy. Fabryka Maszyn i Odlewni Żelaza. Częstochowa.

* Krawczyk i S-ka w Zawierciu.

Pompy:

Brandel, Witoszyński i S-ka, Grochowska 37.

Sikawki i narzędzia ogniowe:
Bracia Mencil, Fabryka Wyrobów Żelaznych i Sikawek. Warszawa, ul. Czerwonego Krzyża 3, tel. 13-83.

Suwnice (krany) mostowe, przesuwne, dźwigi pionowe-elektryczne, transmisyjne, ręczne:

Inż. Gniazdowski i Janiszewski, Sp. Akc. w Lublinie.

Tokarki:

Tow. Akc. „J. John” w Łodzi.

Turbiny wodne syst. Francis’a o wysokim współczynniku pożytecznego działania. L. Warwasiński, J. Wojakowski i Sp. Fabryka Maszyn i Odlewni Żelaza w Noworadomsku.

Wagony wąskotorowe osobowe i towarowe:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Wiertarnie kolumnowe szybkoobrotowe:

Najnowszego typu. L. Warwasiński, J. Wojakowski i Sp. Fabryka Maszyn i Odlewni Żelaza w Noworadomsku.